

BJÖRKA STÖDBOENDE - EN 100-ÅRIG HISTORIA

1918-2018

HJÄLP TILL SJÄLVHJÄLP
ANNO 1910
SKYDDSVÄRNET

www.skyddsvarnet.se

Om Skyddsvärnet - anno 1910

Skyddsvärnet är en non-profit organisation som grundades 1910. Vi förebygger social utslagning och skapar bättre förutsättningar för människor i samhället. Vi tillhör den idéburna sektorn och är partipolitiskt och religiöst obundna.

Skyddsvärnet arbetar för att bistå människor att nå ökad självständighet. Vårt motto är "Hjälp till självhjälp" – vilket innebär att vi ser till individens egna resurser och förmågor att ta hand om sitt eget liv med hjälp av individuella stödinsatser.

Vi arbetar non-profit, vilket innebär att vi saknar ägare. Istället återinvesteras all vinst i våra verksamheter. Återinvesteringen innebär att vi kan starta upp nya verksamheter, utöka befintliga verksamheter och skapa projekt som går i linje med vår vision och våra värderingar.

Våra uppdragsgivare är bland annat socialtjänsten, kommuner, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, samordningsförbund och privata företag.

Vill du veta mer om oss? Besök oss på www.skyddsvarnet.se

BJÖRKA STÖDBOENDE - EN 100-ÅRIG HISTORIA
PRODUKTION: SKYDDSVÄRNET
FOTO: SKYDDSVÄRNET
TRYCKERI: ÅTTA45

Innehållsförteckning

Bakgrund och kontaktuppgifter.....	4
100-årsjubileum - program.....	5
Björkas historia 1918-2018.....	6
Björkas föreståndare 1918-2018.....	11
Minnen från Björka.....	12
Intervju med Samir Sabri, tidigare boende på Björka.....	17
TACK.....	19

Bakgrund

Skyddsvärnets Björka stödboende är ett tryggt individuellt drogfritt boende för män och kvinnor från 18 år och uppåt med en psykosocial problematik och/eller med erfarenhet av missbruk och kriminalitet. Det är ett skyddat boende som ger individuella stödinsatser för att individer ska komma tillbaka till ett fungerande liv.

För närvarande finns Björka stödboende på två ställen, ett boende i Bromma och ett i Hässelby. Våra två boenden har personal dygnet runt och kan erbjuda en kombination av kvalificerat stöd och tilläggstjänster som arbetsträning, återfallsprevention och samtal med legitimerad psykolog samt fritidsverksamhet.

Vad många inte vet är att Björka har en lång historia. Vårt boende i Bromma har, genom anpassning efter samhällets behov, funnits för individer i behov av en trygg och drogfri tillvaro i 100 år.

Denna bok trycktes år 2018 i samband med Björkas 100-årsjubileum den 3-6 september och innehåller programmet för storfirandet den 6/9. Den sammanfattar även Björkas historia med viktiga milstolpar, bilder och minnen.

Trevlig läsning!
Med vänliga hälsningar,
Skyddsvärnet

KONTAKTUPPGIFTER TILL BJÖRKA STÖDBOENDE

KRISTINA ANTONIO, ENHETSCHEF BJÖRKA BROMMA
KRISTINA.ANTONIO@SKYDDSVARNET.SE
070 - 092 14 63

ANNELI NORSTEDT-ELEHVÄ, ENHETSCHEF BJÖRKA HÄSSELBY
ANNELI.NORSTEDT@SKYDDSVARNET.SE
070 - 020 99 25

MARITA FERNSTRÖM, OMRÅDESCHEF BJÖRKA
MARITA.FERNSTROM@SKYDDSVARNET.SE
070 - 760 94 79

Program för storfirandet 6/9 - 2018

Välkommen till storfirandet på Björka. Utöver programmet bjuder vi på fika, utställning och tipsrunda. Hoppas ni får en trevlig dag med oss!

13:00 Peter Öhrn, moderator, & Nilla Helgesson, VD/direktor för Skyddsvärnet

13:10 Gunilla Ternert, ordförande för Skyddsvärnet

13:20 Gunnar Engström, f.d. ordförande & Gunilla Wiklund, f.d. vice ordförande

13:30 Mirjam Jorulf, stf chef Region Stockholm Kriminalvården

13:40 PAUS

14:00 Samir Sabri, f.d. boende på Björka Stödboende

14:30 PAUS

14:50 Åsa Furén-Thulin, sektionschef SKL, avdelningen vård och omsorg

15:00 Erik Wennerström, generaldirektör på Brå (Brottsförebyggande rådet)

15:10 Lisa Kinnari, stadsdelsdirektör Bromma

15:20 Rundvandring i Björkas lokaler

Björka
100 ÅR

Björkas historia 1918-2018

Bild på gamla Björkahemmet i Hässelby

1910:

Skyddsvärnet bildas i en tid av begynnande intresse för sociala frågor. Entusiastiska individer vill lindra samhällsnöden.

1918:

Skyddsvärnet tar steget från fristående organisation till att bli del av Kungliga Fångvårdsstyrelsen. Organisationen vill hjälpa frigivna fångar och Björkahemmet startas. Unga brottslingar behöver boende och utsluss i samhället och Björka ger klienterna möjlighet till utbildning i trädgårdsskötsel och snickeri. Hemmet ligger i Hässelby till och med 1968.

1921:

Rösträttsreformen. Genombrott för demokratin.

1933:

Björkas främsta inkomster kommer från trädgård, skog och bidrag från Skyddsvärnet. Det finns plats för 8-10 "skyddslingar" per dag och arbetspremien är 50 öre/dag.

1934:

Allmänna Arvsfonden beviljar Skyddsvärnet pengar för utbyggnad av Björka. Nu finns det plats för 18-20 "skyddslingar". 1934 startas även "Björkahemets vänner" - en stödjande förening.

1938:

Björka tar emot 44 "skyddslingar" och har framgång med att finna arbete till dem. Många anställs som tillfällig arbetskraft.

1940:

Många ungdomar döms till villkorlig dom under förutsättningen att de får komma till Björka. Antalet intagna på Björkahemmet är mellan 40-50 "ynglingar" per år.

1944:

59 "skyddslingar" bor på Björka, ingen över 25 år. Av 49 utskrivna får 37 stycken arbete. Vistelsetiden ligger i snitt på 1-2 månader.

1945:

Yngve Leander är föreståndare på Björka där han även bor med familj.

1950:

För att kunna köpa ett inackorderingshem säljer Skyddsvärnet Björkahemmet till Stockholms stad och köper en fastighet på Tegnégatan.

Därefter hyr man Björkahemmet i Hässelby villastad av Stockholms stad. Den dagliga arbetspremien är 3 kr.

1959:

Sigismund Bergfelt vikarierar som föreståndare. Efter ett snabbt besök till affären står hemmet helt tomt. Alla 7 intagna har rymt med radio, tv och frimärken.

1961:

Vårdavgiften på Björka är 30 kr/dag. Det är hög beläggning och de flesta klienterna kommer från fångvårdsanstalterna Roxtuna, Skenäs, Aspliden och Hällby.

1966:

Erik Norrman, styrelseledamot, ser till att pengar och mark skakas fram för en ny tomt i ett villaområde i Bromma på 6 000 kvm. En byggnad på två plan på 840 kvm uppförs.

1968:

Det nya Björkahemmet, som hädan efter kallas kort och gott Björka, invigs och har 14 platser. Lennart Wälivaara blir Björkas första föreståndare.

1974:

Under de första 6 åren i Bromma tar man emot fortfarande aktiva, tungt drogberoende klienter. Upp till 30% återföll i missbruk och situationen blev ohållbar. Krav ställs nu på att klienter måste vara f.d. missbrukare med dokumenterad avhållssamhet. Från den 1 juli 1974 togs även kvinnor emot.

1978:

Tre grundförutsättningar för vistelse på Björka: ordnat heltidsarbete eller studier, hög motivation att medverka i den sociala träning som finns och ordnad ekonomi för vistelsen.

1980:

Av 500 utskrivna sedan 1968 har alla ett arbete utom två personer. Två år efter utskrivning lever cirka 50% under ordnade förhållanden.

1983:

Klienter får jobb på Björka. Personalen engagerar sig i klienternas familjer. Alkohol och droger tolereras inte, urinprov och utandningsprov lämnas regelbundet.

1987:

Den omtyckte föreståndaren Lennart Wälivaara går bort den 13 juni och en stor sorg infinner sig på Björka. Lennarts fru Eva Wälivaara tar över som föreståndare och står ensam kvar med en epok av verklighet och drömmar.

1990:

Kriminalvården ställer högre krav på behandlingsinnehåll i placeringar utanför anstalt. Efterfrågan på platser är god och endast män tas emot.

1993:

Björka inför ett så kallat påverkansprogram: klienterna lyssnar på föredrag och deltar i diskussionsgrupper i ämnen som moral och etik, brott och straff, missbruk och personlig utveckling.

2000:

En stor ombyggnation sker på Björka. Det införs 12-stegsbehandling fram tills 2007. Susanne Elg och Per Arnelid är chefer på boendet.

2007:

Skyddsvärnet vinner upphandling om att driva halvvägshus i Stockholm. Björka blir halvvägshus.

2008:

90-årsfirande på Björka.

2009:

Skyddsvärnet vinner kompletterande upphandling på 9 platser år 2008. Det

gamla personalboendet byggs om på tre månader. Tillbyggnaden invigs 2009 och nu finns 25 platser på Björka.

2010:

8 personer är anställda på Björka och boendet är bemannat dygnet runt. Klientkrav = arbete/sysselsättning 50-100%.

2011:

Skyddsvärnet förlorar avtalet om halvvägshus och Björka blir stödboende istället.

2016:

I samband med den rådande flytkingsituationen delas Björka upp i två delar: ungdomsboende och stödboende.

2017:

Carl Jeding som jobbar med it-politik på Näringslivsdepartementet är en uppskattad volontär på stödboendet och lagar mat med de boende så ofta han kan.

2018:

Björka är återigen endast stödboende och har 26 platser. Firar 100 år!

Bild på Björka i Bromma från 2017

Björkas föreståndare 1918-2018

Föreståndare	Årtal
August Wirén	1918-1927
Hjalmar Johansson	1927-1942
B. Thure Svensson	1942-1945
Yngve Leander	1945-1950
Erland Sundberg	1950-1955
Torsten Rundblom	1955-1958
Hans Schwencke	1959-1960
Karl Junström	1961
Staffan Rudstedt	1962
Per Nyblom	1963-1967
Lennart Wälivaara	1967-1987
Eva Wälivaara	1987-1989
Ingegärd Gustafsson	1989-1992
Peter Irvell	1993-1998
Göran Bohlin	1995-1998
Åsa Hellström	1998-2002
Susanne Elg	2002-2005
Per Arenlid	2006-2007
Gunnar Albers	2007-2011
Kaj Karlsson	2011-2012
Susanne Rosén	2013
Ann-Christine Godawsky	2013-2015
Johanna Osberg	2015-2016
Kristina Antonio	2016-

Minnen från Björka

Gunnar Engström, 80 år, f.d. regionchef/kriminalvårdsdirektör:

”För över 50 år sedan kom jag i kontakt med Björka för första gången. Jag arbetade som frivårdare på ett konsulentdistrikt som hade hand om ungdomsfångar som var i behov av vård utanför anstalt. Björka kunde erbjuda en väg in i samhället för ungdomarna och hos Skyddsvärnet fanns en stark vilja att hjälpa till.

Här hade man respekt för personens egna vilja och ambition. Det var många debatter i samhället på den här tiden kring ”värstingar” och hur man skulle hantera dem. Dessa begrepp blev aldrig något som Skyddsvärnet använde sig av, utan det var ordning och stil redan då. Man höll sig på rätt sida av allvaret.

Under min nästan 20 år i styrelsen och 10 år som ordförande fick jag uppleva att Skyddsvärnet, med Björka som kryssningsfartyg, betraktades som ett socialpolitiskt laboratorium. Man kunde prova olika saker utan att det behövdes tid till byråkrati. Lennart Wälivaara, min gode vän, var en otrolig tillgång som föreståndare då han hade en social och verbal förmåga och visste exakt hur han kunde integrera med klienterna. Han hade ett fint förhållande till dem, samtidigt som han aldrig gav vika på att ställa krav.

Att fira att Björka blir 100 år är väldigt befogat då man har hjälpt människor på rätt väg under så lång tid. Det finns än idag ett permanent behov av att slussa in människor i samhället, personer som exempelvis har hamnat på fel sida av lagstiftningen. Vi kommer att behöva Björka i framtiden då verksamheten bidrar till att människor får det bättre.”

Pelle Nyblom, 80 år, f.d. föreståndare på Björka:

"Jag arbetade som föreståndare på Björka i Hässelby mellan 1963–1967. Det var bemanning dygnet runt i "pojkvillan" precis som idag, och på den tiden var det tjänstebostad. Jag bodde på Björka och var ensam med klienterna på dagtid. Ibland på kvällarna kom extrajobbare och jag fick lite avlastning. Det var ett rätt tufft och utmanande arbete.

På den här tiden sysslade klienterna mycket med trädgårdsarbete. Vi hade en trädgårdsmästare, eller "träggis" som alla kallade honom, som fyllde sin bil med 2–3 killar som skötte planteringar på olika gårdar och fick inkomst. Det fanns även ett stort potatisland där man arbetade. Innan jag började fanns ett snickeri där klienterna tillverkade leksaker för barn som sedan såldes på en basar. Björkahemmets vänner hjälpte till. Både jag och min bror var uppväxta med dessa träleksaker i form av gungbåtar och bilar. Det var nämligen så att min pappa var föreståndare på Skyddsvärnet på 30-talet.

Vi hade en psykolog vid namn Signe som kom en gång i veckan och höll i gruppssamtal med killarna. Vissa tänkte väl att vad är detta för flams, medan andra verkade tycka att det var bra. De kunde komma till mig efter samtalen och säga att de behövde permission, för det hade Signe sagt.

Jag slutade som föreståndare 1967 och då tog Lennart Wälivaara över och nya Björka invigdes i Bromma. Herman Kling, justitieminister, deltog och klippte band. Min tid på Skyddsvärnet var inte över för alltid utan jag fortsatte att arbeta på Skyddsvärnet i tio år, bland annat blev jag handläggare i en stor fastighet på Tegnérgatan."

Eva Wälivaara, 87, f.d. föreståndare på Björka

"Jag flyttade till Björka med hela min familj nyåret 1968, när min man Lennart fått jobb som föreståndare där. På Björka fanns tre, fyra lägenheter som var tjänstebostäder och man bodde där hela tiden. Under den första tiden vikarierade jag, när det behövdes. Efter ett par år fick jag fast tjänst som assistent och när min man gick bort 1987 tog jag över som föreståndare.

Totalt fanns det sju tjänster på Björka som vi skulle täcka upp dygnet runt. Man var ofta ensam i tjänst under långa pass. Det gällde att kunna rycka in i kollegornas uppgifter, när det krävdes. Tack och lov hade vi utmärkta handledare och handledningstillfällena var obligatoriska, därför visste man alltid vad som var i görningen. Man gjorde allt när man jobbade. Vi var så få och alla spelade en avgörande roll.

Kriminalvården omorganiserades 1974 och ungdomsfängelseinstitutet avskaffades. Vi valde att arbeta enligt paragraf 34 i den nya kriminalvårdslagen. Både kvinnliga och manliga straffade kunde söka sig till oss och vi erbjöd hjälp med utslussningen till samhället efter ett långt straff. När permissionen beviljades var alltid planeringen med arbete eller studier klar och man fick hoppa in i vår kurs "Tillbaka till samhället" som vi hade tillsammans med ABF i Vällingby. Den omfattade allt vi kunde komma på som var användbart i sammanhanget.

Björka var inte bara ett arbete, det var vårt liv. Vi älskade det och uppslukades totalt. Våra fyra barn växte upp där och jag bodde där totalt 21-22 år ungefär. När jag ser tillbaka på det med dagens ögon inser jag hur exklusivt och fantastiskt det var att vi fick allt att stämma. Vi kallades för "Kriminalvårdens visitkortsanstalt" eftersom alla studiebesök som generaldirektören för Kriminalvårdsstyrelsen, Bo Martinsson, fick alltid besökte Björka. Vårt rykte flög verkligen ut över världen.

Det är väldigt roligt att Björka har 100-årsjubileum i år. Det behövs verkligen någon som hjälper till med att lotsa ut klienter i verkligheten. Jag var med på Skyddsvärnets årsmöten till dess att jag var 75 år och jag pratar ofta med en av mina före detta kollegor om hur härlig Björkatiden var."

Susanne Elg, f.d. fritidsledare, handläggare och enhetschef på Björka

"1972 började jag arbeta halvtid efter min praktik på Björka, dåvarande Björkahemmet. 1989 arbetade jag heltid som handläggare och fortsatte som tf föreståndare och föreståndare fram till årsskiftet 2005/2006. Björkahemmet var ett boende för unga fängelsefångar fram till mitten av 70-talet, då målgruppen ersattes av placeringar från Kriminalvården enligt Kval §34.

När nuvarande Björka byggdes var trenden att alla som arbetade på hemmet också skulle bo på institutionen. Trenden vände och idag bor ingen på Björka. Namnet Björkahemmet byttes ut till Björka. Till Björka kom klienter som ofta hade mycket långa straff och behövde hjälp att komma vidare efter fängelsetiden. Långa tider innebar ofta allvarliga brott och det blev en utmaning att se och möta människan som ville förändras.

Allt skedde inte med en gång, men vi kände att vi kunde så små frön som var avgörande för beslut senare i livet. Jag minns att vi på kvällarna arbetade tillsammans, personal och boende, med vitböcker, soppkök och affisivering av olika slag i samarbete med RFHL Stockholm. Fokus var social träning, förberedelser för att klara tiden efter frigivning med arbete och utbildning, förbättrade relationer till barn/familj och och varaktiga kontakter utanför Kriminalvården.

Barnen och familjen till de boende på Björka var viktiga. Eva Wälivaaras traditionella julmiddag där familjerna inbjöds att delta var ett mycket uppskattat inslag. Till julmiddagen kom alltid Erik Norman, Skyddsvärnets styrelseordförande, med sin fru Karin en tid. Han var den person som såg till att nya Björkahemmet byggdes när det inte längre fick vara kvar i Hässelby.

Efter de boendes tid på Björka fanns en möjlighet att genom Stockholms bostadsförmedling få tillgång till en träningslägenhet. Ett minne från denna tid var när en boende som skulle flytta ut tog med sig två gröna skinnstolar. En annan gång fick vi inbrott på natten och någon stal våra gamla historiska stolar som stod i entrén.

12-stegsbehandling började etablera sig i Sverige och Björka valde att kliva

på behandlingståget omkring år 2000. Socionomer och 12-stegsterapeuter samarbetade för att skapa ett brett och långsiktigt förändringsarbete. Års-skiftet 2005/2006 förändrades behandlingsmodellen på Björka och allt ansvar för verksamhet och drift övertogs av alkohol och drogterapeuter. Björka blev ett renodlat 12-stegsbehandlingshem och jag lämnade verksamheten.

Känslan av sammanhang och människors värde har alltid varit viktig på Björka. I 12-stegsbehandlingen ingick en anhörigvecka, och vi fick delta när de som gjorde behandlingen mötte sina anhöriga. Luften var fylld av känslor, så tätt att man kunde ta på dem, och det är en av de starkaste stunder jag haft under alla mina år på Björka.”

Bild på gamla Björkahemmet i Hässelby

Samir Sabri föreläser på Björkas 100-årsjubileum - "börja våga prata"

Samir Sabri har erfarenhet av kriminalitet, droger och att som ung bli sviken av ett system som skulle ha skyddat honom. Han har tidigare bott på Björka stödboende och är en av gästerna som ska tala på 100-årsjubileet i september.

När Samir Sabri var 15 år gammal blev han vittne till hur hans pappa knivmördade hans styvmamma. Han blev sedan tvingad av pappan, under döds-hot, att ta på sig skulden för mordet och dömdes till psykiatrisk vård. När han senare tog tillbaks sitt erkännande och berättade sanningen blev han inte trodd, vilket ledde till många långa år med kriminalitet – som en sorts motrevolt mot samhället och systemet.

- Först säger läkaren att jag ska få min upprättelse, men när jag fick kontakt med socialen så säger de att det står här i våra papper att du fortfarande är dömd för mord, och så skriver de ut mig och placerar mig hos min pappa. Jag kände mig sviken av allt och alla och slog sönder socialkontoret i Tensta, berättar Samir.

Trots att Samir skrek på hjälp gjordes ingenting. Detta ledde först till själv-

mordstankar, men han hejdades av tanken på sin bror som han inte ville lämna. Istället bestämde han sig för att ge igen. Han började råna butiker och banker, kom snabbt in i ett missbruk och gav sig in på en allt mer kriminell bana där han åkte in och ut ur fängelse.

Tiden på Björka

Björka var en av anhalterna Samir hamnade på mellan sina brott. Han bodde där i två perioder på 90-talet och på den tiden fungerade Björka som ett halvväxthus. Samir berättar att när han nu kommer på besök till boendet finns det minnen i varje hörn. Han beskriver det som att han kände på sig att det var ett bra ställe, men att han aldrig gav sig själv chansen att fullfölja det till hundra procent.

- Jag hade redan valt den kriminella vägen fullt ut och hittade mina vägar att lura personalen på. Jag smet ut på nätterna, gjorde kassaskåpsstölder och kom tillbaks och lekte nyvaken på morgonen. Jag satt på Björka med vänner jag känt sedan länge och det är så lätt att man hookar upp varandra. Man kanske vill sköta sig men det blir mycket gängtryck. Jag minns att vi satt i bastun och skrattade och planerade brott vi skulle göra till exempel. Men det var ju bara en mask vi använde mot varandra. Vi mådde så otroligt dåligt allihopa, berättar Samir.

Vändningen

Vändningen kom 2007. Han satt inne igen, dömd till två år och återigen med självmordstankar, och fick besök av sin familj.

- När jag väl satt där inne igen sa jag till mig själv att jag pallar inte mer. Jag fick en bamsekram av min son och där hände det någonting. Jag var där för att säga adjö men jag gick in i cellen och bara shit, jag såg mig själv i honom, den lilla pojken var jag när jag var tio år. Han ska inte behöva vara utan mig. Nu jävlar ska jag ge mig själv en ärlig chans, säger Samir.

Han drog sig tillbaka från sina kriminella planer och allt blev på ett helt annat sätt. De ungdomar som han tidigare utnyttjat i brott började han introducera till riktiga jobb, då han trots sin kriminalitet fortfarande var verksam på utsidan fängelset med flera företag.

Föreläser på Björkas 100-årsjubileum

Idag driver Samir organisationen 2nd Chance, som fokuserar på att hjälpa

människor och speciellt ungdomar på rätt väg. Han är politiskt engagerad, har massor av projekt igång och åker hela Sverige runt och föreläser om sina erfarenheter. Innan vi avslutar vårt möte ute i Björkas trädgård får Samir svara på frågan om vad han tycker om att boendet ska fira 100-årsjubileum, och han säger:

- Jag tycker vi ska fira varje år och inte vänta 100 år. Björka ligger mig varmt om hjärtat. Klart vi ska fira att vi överlever.

*Samir Sabri och Bo Sandwall, kontaktperson på
Björka, 2018*

TACK!

Stort tack till alla er som deltagit i 100-årsjubileet eller på något sätt varit en del av Björkas historia. Låt oss göra de kommande 100 åren på Björka lika bra och minnesvärda.

Tillsammans gör vi skillnad!

www.skyddsvarnet.se växel: 08 729 17 30 kansliet@skyddsvarnet.se
postadress: Hornsgatan 123, 117 28 Stockholm org.nr: 802003-0832